

VILNIAUS UNIVERSITETAS
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

METINĖ VEIKLOS ATASKAITA UŽ 2016 M.

2017 M. KOVO 30 D.

LAIKANTIS KRYPTIES NEAPIBRĖŽTUMO APLINKOJE

Mieli kolegos,

2016-tieji metai buvo įdomūs ne vien siurprizais, kuriuos pateikė rinkėjai Jungtinėje Karalystėje, JAV bei Lietuvoje. Praėjusieji metai parodė, kad kryptinga veikla ir eksperimentavimas duoda rezultatų net ir labai neapibrėžtoje aplinkoje, kad moksliniame darbe svarbi kantrybė ir ilgalaikės perspektyvos matymas, o gyvybinga bendruomenė neatsiejama nuo akademiųjų ieškojimų ir intelektualinių įtampų.

Nors Lietuvoje mažėja baigiančių mokyklas absolventų skaičius, o nemažai gabių potencialių studentų renkasi studijas užsienyje, mūsų instituto bakalauro programa yra viena populiariausių Lietuvoje, o konkurencija tarp stojančiųjų suteikia prabangą rinktis. Po pastarųjų metų galima vis tvirčiau teigti, kad VU TSPMI bakalauro programa yra vienintelė Lietuvoje politikos mokslų programa, kuri sutelkia pakankamą skaičių stojančiųjų. Pačių studentų atliktos apklausos Vilniaus universitete rodo, kad TSPMI studijų kokybė ir studijų sąlygos yra vertinamos geriausiai iš visų VU padalinių, o tai suteikia tvirtą pagrindą konkuruoti dėl gabiųjų studentų su užsienio universitetais. Tuo labiau, jog galime pasiūlyti mūsų studentams ne tik aukšto lygio tarpdisciplinines socialinių mokslų studijas, bet ir profesinių kontaktų galimybes, renginių su politikos praktikais ir į institutą atvykstančiais žinomais užsienio mokslininkais gausą, studijas ne tik TSPMI, bet ir Erasmus tinkle dalyvaujančiuose kituose geriausiuose Europos universitetuose. Tuo tarpu praėjusiais metais reformuotos šešios instituto magistro studijų programos siūlo dar didesnes galimybes individualizuoti studijas pagal studijuojančių profesinius ir akademinis interesus, derinti darbą su studijomis. Praėjusiais metais pateikti išorės ekspertų vertinimai patvirtina aukštą magistro programų kokybę ir suteikia vertingų gairių jų tolesniam stiprinimui.

Nors mokslinių projektų finansavimo cikliškumas darė įtaką publikacijoms ir kitiems mokslinės veiklos rezultatams praėjusiais metais, tačiau metiniai pokalbiai su tyrėjais rodo nusiteikimą ir potencialą mokslinei veiklai tiek Lietuvoje, tiek tarptautinėje erdvėje. Be to, politinės aktualijos praėjusiais metais suteikė daug erdvės parodyti instituto analitikų ekspertizę ir stiprinti jo kaip pagrindinio socialinių mokslų centro Lietuvoje reputaciją. Toliau plėtojome ryšius su mūsų alumnų bendruomene, svariai prisidedant instituto alumnų draugijai, dirbome su mūsų partneriais valstybės institucijose ir versle.

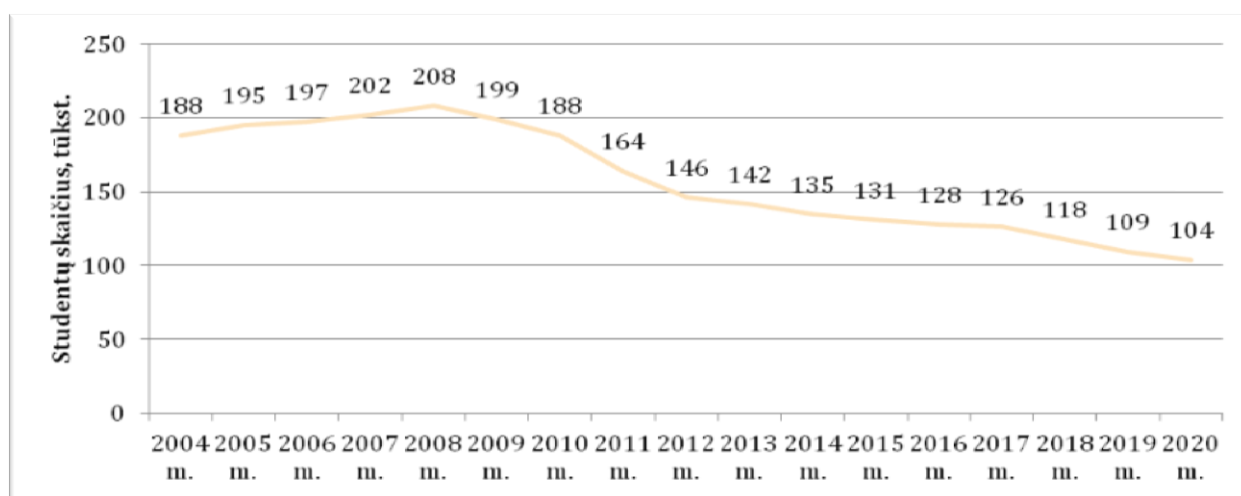
2016-tieji buvo įdomūs ir rezultatyvūs metai. Dėkoju jums už tai, ką pavyko padaryti, įgyvendinant instituto misiją ir tikslus, ir tikiuosi jūsų palaikymo bei kritiško vertinimo, kuris būtinas organizacijos gyvybingumui.

Ramūnas Vilpišauskas

STUDIJOS IR STUDENTAI

Galima teigti, kad 2016 metai VU TSPMI bakalauro ir magistro programoms buvo geri bendrame labai neigiamame kontekste. Viena vertus, 2016 metais toliau ryškėjo neigiamos tendencijos, susijusios su platesniais pokyčiais Lietuvoje (mažėjantys baigiančiųjų mokyklas ir studijuojančių Lietuvoje skaičiai, geriausių studentų išvykimas į užsienį), ir tai vis labiau veikia tiek TSPMI, tiek ir VU apskritai stojimus. Kita vertus, nepaisant pastebimos VU TSPMI bakalauro programos populiarumo mažėjimo tendencijos, tai yra vienintelė politikos mokslų srities programa Lietuvoje patenkanti į populiariausiųjų dešimtuką ir viena populiariausių VU programų. Savo ruožtu pageidavimų studijuoti VU TSPMI magistro programose skaičius šiek tiek padidėjo lyginant su 2015 m. duomenimis, ir išlieka aukštesnis nei 2012 ir 2013 metais (tuo tarpu daugelio VU programų populiarumas krito). Stojamieji balai, nepaisant nedidelių variacijų, tiek bakalauro, tiek magistro programose išlieka panašūs.

Studentų skaičius Lietuvoje prognozė („demografinė duobė“)

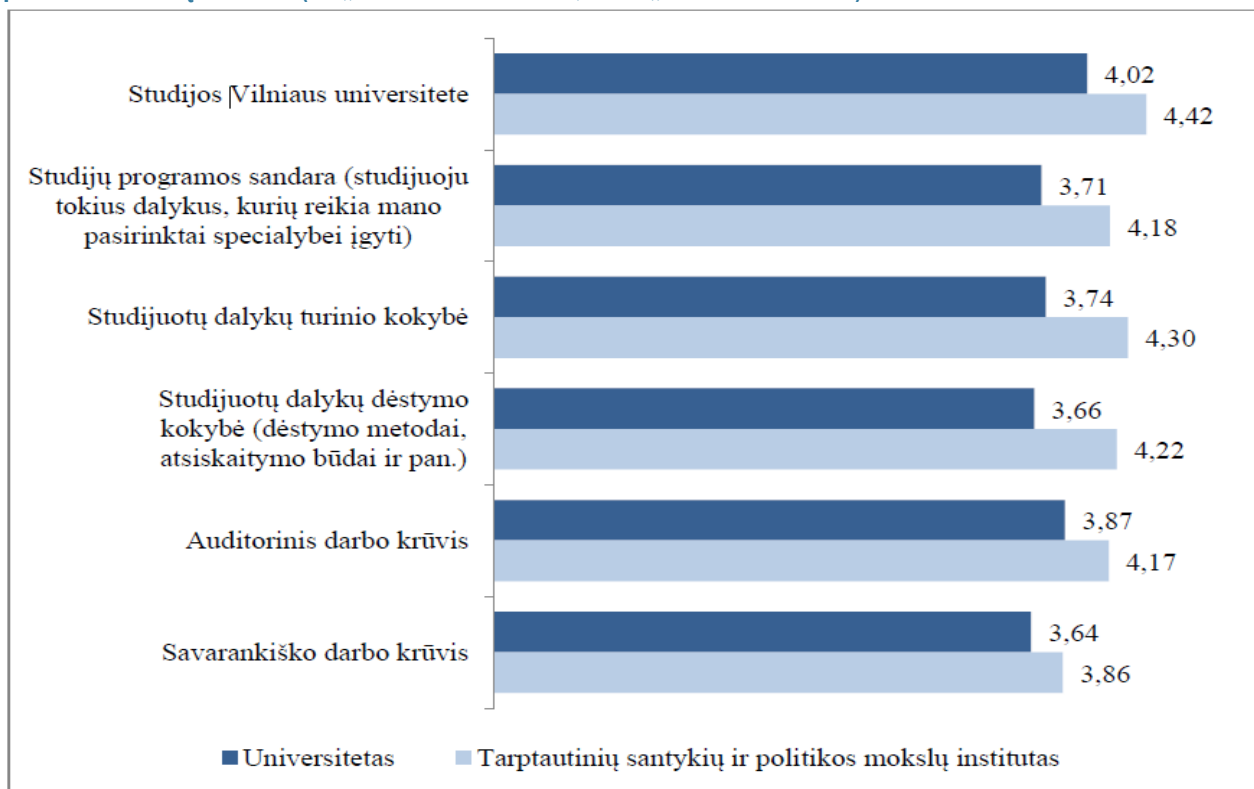

Reikia pastebėti, kad VF vietas bakalauro ir magistro programose užpildome lengvai. Tačiau įvertinant tai, kad pastaraisiais metais sąmoningai didiname valstybės finansuojamų studentų priėmimą į bakalauro programą, mažindami vietų stojantiems studijuoti už savo lėšas skaičių, o magistro studijas renkasi absoliuti dauguma sutinkančių studijuoti tik valstybės finansuojamose vietose, labai svarbi bus tolesnė Lietuvos vyriausybės politika studijų finansavimo klausimu.

Instituto požiūriu du esminiai klausimai yra susiję, pirma, su „krepšelio“ už bakalauro studijas dydžio kėlimu bei, antra, su valstybės finansuojamų vietų magistro programose skaičiaus didinimu. Beje, 2016 metais magistro programų VFV skaičius buvo ne tik nepadidintas, nepaisant beveik dvigubai didesnio norinčiųjų studijuoti skaičiaus, bet netgi pradžioje sumažintas (pirmajam etapui skirta 7 vietomis mažiau nei pernai), tačiau dalį jų papildomai gavome per kitus etapus, o kritimą šiek tiek kompensavo ir studentai iš užsienio, kurių priėmėme dvigubai daugiau nei ankstesniais metais.

Studentų pasitenkinimas studijų programomis bei siūlomais dalykais išlieka aukštas (tą patvirtina ir šiemet atlikta išsamesnė pirmakursių apklausa, ir 2016 12 - 2017 01 atlikti pokalbiai su visų magistro programų studentais, ir VU vykdomos pasitenkinimą studijomis matuojančios apklausos). Reikia pažymėti, kad mūsų studentai yra labiau patenkinti visais studijų aspektais nei VU vidurkis.

Studentų pasitenkinimo įvairiais studijų aspektais vidurkiai Vilniaus universitete ir Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute (1 - „Visiškai netenkina“, o 5 – „Visiškai tenkina“).

Turint omenyje stojimo tendencijas, reikia aktyviau dirbti su tiksline informacijos apie studijų programas VU TSPMI sklaida (tiek bakalauro, tiek magistro studijų) ieškant geriausių kanalų pasiekti potencialius studentus. Pritraukti magistro studentus yra šiek tiek sunkiau, tačiau svarbu pasiekti kitų universitetų bakalaurus, tikslingai informuoti apie siūlomas programas ir jų privalumus, plėsti viešinimą užsienyje. Būtina tikslingiau dirbti su užsienio studentų pritraukimu – informuoti apie egzistuojančias stipendijų galimybes, imtis aktyvesnės reklamos, daugiau dėmesio skirti užsienio studentų integracijai. Be to, būtina vykdyti daugiau į išorę orientuotų projektų – vykti į mokyklas, bendradarbiauti su moksleivių organizacijomis, dalyvauti įvairiuose mokinius įtraukiančiuose projektuose.

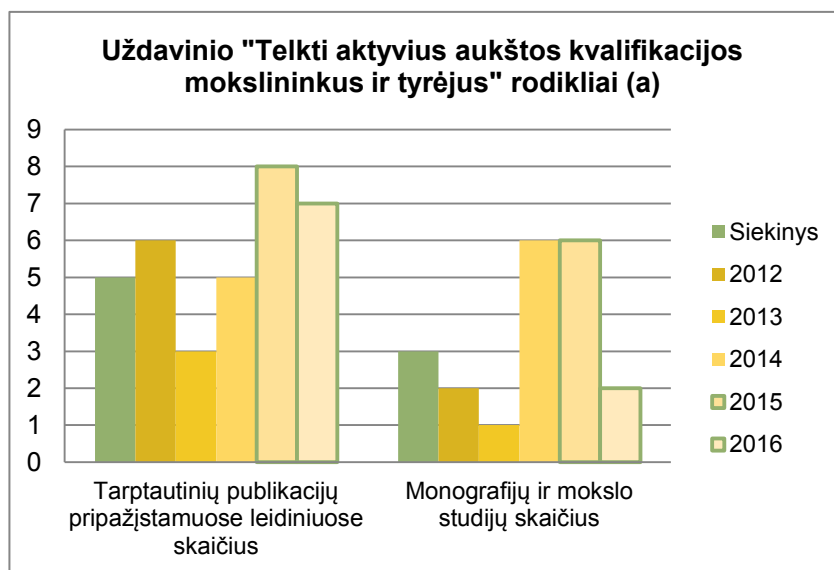
Antrasis iššūkis yra studijų programų kokybės palaikymas. Pirmiausia, 2017 metais bus tęsiama bakalauro programos reforma. Kadangi tiek besimokantiems, tiek stojantiesiems itin svarbi programos kokybė, pertvarkos metu būtina suvaldyti jai kylančias rizikas ir orientuotis į dar aukštesnę kokybę po kelerių metų, kai jau bus galima vertinti reformos rezultatus. Čia svarbus ir akademinis konsultavimas, VU siūlomų psichologinių paslaugų viešinimas, bendruomenės jausmo stiprinimas. Taip pat reikia palaikyti dėmesį magistro programų reformos įgyvendinimui. 2016 m. pateiktos penkių magistro programų savianalizės – keturios iš programų įvertintos daugiau nei 18 taškų (TSD – 22, VPA – 20, RER ir ES – 19). Viena – „Politikos ir medijų“ programa įvertinta 14 taškų. Taigi, 2017 metais reikės ruošti programos pertvarkos planą, atsižvelgiant į ekspertų išvadas, dėstytojų bei studentų pasiūlymus.

Studijų kokybei stiprinti imsime sistemingesnių metodologinių seminarų – praėjusiais metais suorganizuoti tik keli, tačiau jie turėtų tapti reguliariesniais. Mokymai kaip naudotis Virtualia mokymosi erdve turėtų vykti kas semestrą. Be to, reikia įsivertinti darbo su šiuolaikine mokykla baigiančiųjų karta metodus, bendradarbiausime su Ugdymo plėtotės centru rengdami informacinius seminarus apie šiuolaikinius ugdymo metodus.

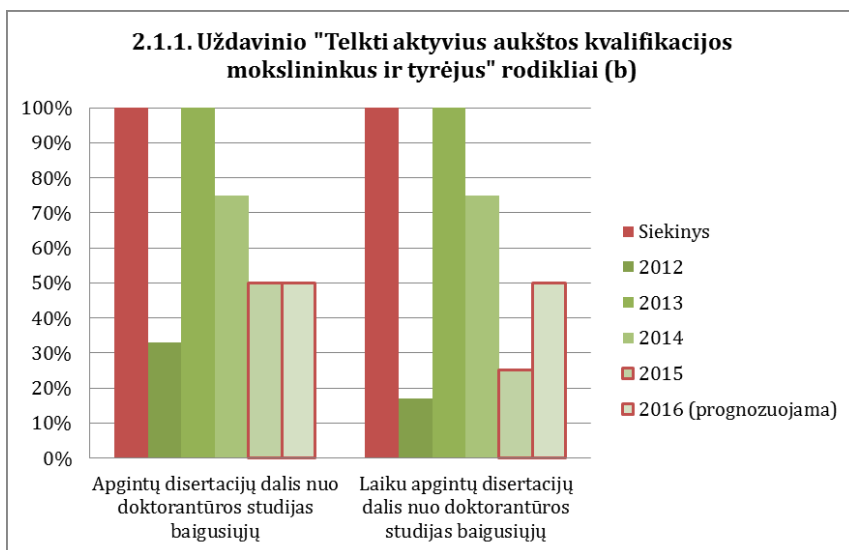
VU TSPMI itin svarbus ir dėstytojų pasitenkinimas darbu. Metiniai pokalbiai bei dėstytojų susitikimai su administracija vienareikšmiškai vertinami kaip teigiama praktika, kurią reikia tęsti. Planuojama, kad šiemet direktoriaus pavaduotoja Studijoms su kiekvienu dėstytoju pavasarį aptars formuojamą kitų mokslo metų krūvį.

MOKSLAS IR TYRIMAI

Mokslininkų aktyvumo požiūriu 2016-ieji metai bendrame pastarųjų penkerių metų kontekste esmingai neišsiskiria – mokslinei veiklai būdingas tam tikras „cikliškumas“, kai labiau į tiriamąją veiklą orientuotus metus keičia labiau į rezultatų skelbimą orientuoti metai, kuomet yra paskelbiama daugiau publikacijų. Nors tarptautinių publikacijų skaičius atitinka siekinį, jas skelbiančiųjų skaičius vis dar santykinai nedidelis – per pastaruosius 5 metus bent dvi tarptautines publikacijas yra paskelbę 6 tyrėjai. Metiniai pokalbiai su dėstytojais rodo, kad TSPMI tyrėjai pritaria tarptautiškumo didinimo mokslo

ir tyrimų srityje tikslui: reikalingos ne tik (ne tiek) papildomos paskatos, kiek ypač įvairios paramos formos (lėšos redagavimui, mobilumui, tinklaveikai, veiksmingam TSPMI potencialo ir rezultatų viešinimui tarptautinei auditorijai ir pan.). Šioms priemonėms 2017 metais bus skiriamas pagrindinis dėmesys.

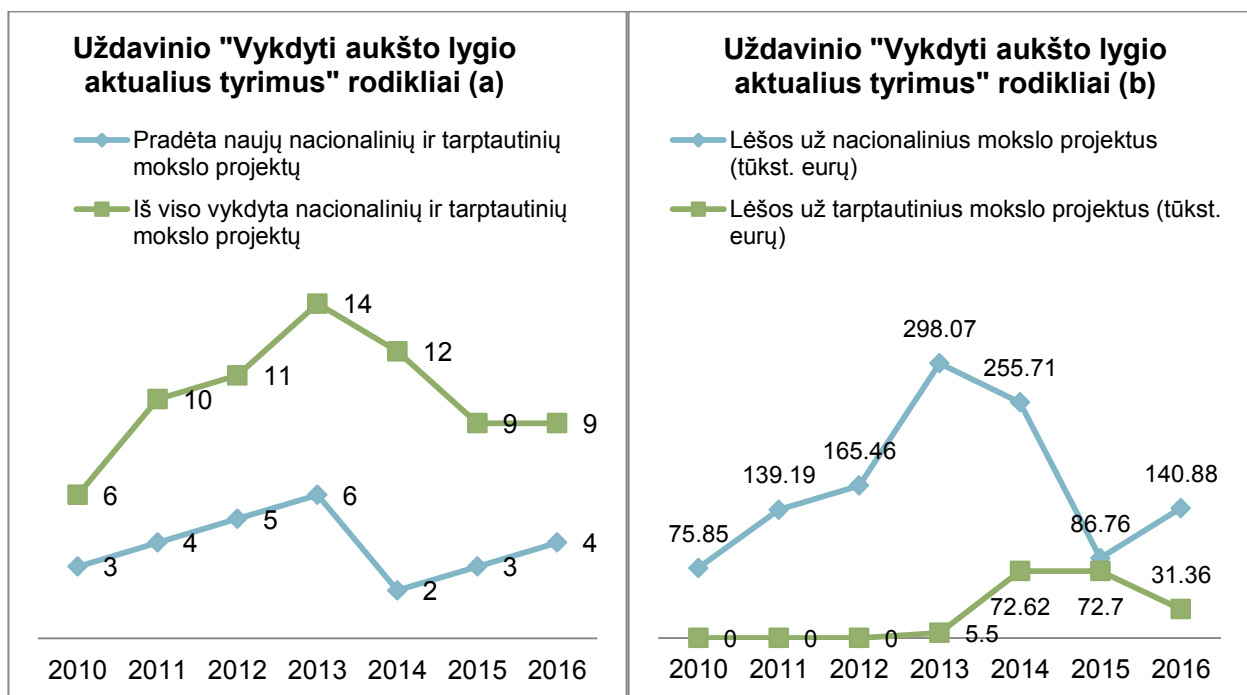

Išlieka žemas doktorantūros rezultatyvumas – TSPMI pagal disertaciją parengiančių ir ginančių doktorantų dalį (skaičiuojant nuo visų doktorantūros studijas pabaigusiu doktorantų skaičiaus) atsilieka nuo kitų Vilniaus universitete vykdomų socialinių ir humanitarinių mokslų kryptių doktorantūros programų. Doktorantūra nėra rezultatyvi ir vertinant pagal doktorantūros studijas baigiančiųjų dalį nuo priimtųjų. Siekiant gerinti rezultatyvumą viena svarbiausių numatomų priemonių yra keisti atrankos į doktorantūrą

procedūras, taip stiprinant tiek doktorantų, tiek vadovų įsipareigojimą siekti rezultatyvių studijų.

Vykdomų projektų skaičius išlieka stabilus. 2015 ir 2016 metais pateiktų paraiškų projektams sėkmės rodiklių vertinimas leidžia teigti, kad bendrai lyginant su Lietuvos vidurkiu TSPMI tyrėjai sėkmingai konkuruoja dėl konkursinio finansavimo. Lėšos iš mokslinių tyrimų projektų 2016 metais kiek didesnės nei 2015 metais, tačiau nepasiekia 2014 metų lygio. Taip yra todėl, kad finansavimą laimi mažesnės apimties projektai ir bendrai mokslo konkursinis finansavimas buvo sumažėjęs.

Auga tarptautiniuose projektuose dalyvavusiųjų skaičius ir planuojamos pajamos iš tarptautinių projektų, tačiau siekiant, kad šis augimas būtų tvarus, bus imamasi priemonių tarptautinių projektų paraiškų planavimo ir rengimo finansavimo stiprinimui. Tačiau užsakomųjų/ekspertinių tyrimų 2016 metais nebuvo vykdyta – viena vertus, nebuvo relevantiškų kvietimų, kita vertus, tiek VU atskaitymų sistema, tiek tokio pobūdžio tyrimų mokslinis vertingumas nemotyvuoja rengti paraiškas tokiems tyrimams. Vis tik Vyriausybėje svarstoma biudžeto lėšų mokslui paskirstymo tvarka gali priversti grįžti prie aktyvesnio motyvavimo konkuruoti dėl užsakomųjų/ekspertinių tyrimų.

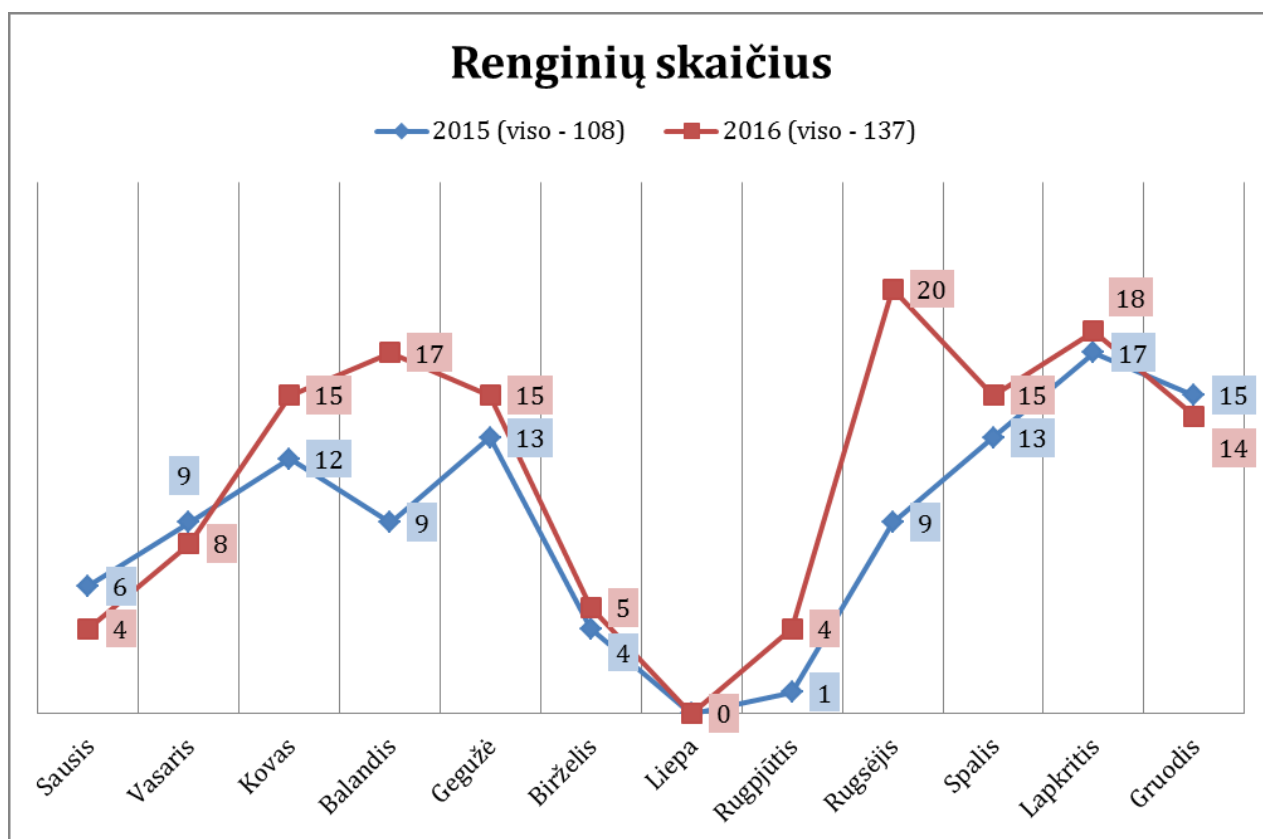
Tarptautinė tinklaveika išlieka stabili. 2016 metais publikacijų užsienio kalba skaičius ir publikacijų tarptautiniuose leidiniuose skaičius, taip pat pranešimų tarptautinėse konferencijose skaičius išliko pakankamai aukštas (nors nesiekia 2015 metų lygio, tačiau nedaug nuo šio atsilieka, ir yra aukštesnis nei 2014 metais ar anksčiau). Siekiant didesnio tinklaveikos veiksmingumo (publikacijų, bendrų projektų požiūriu) planuojama ne tik toliau investuoti į mobilumą, bet ir imtis aktyvios TSPMI mokslo rezultatų sklaidos tarptautinei akademinėi auditorijai.

Vis tik priemonių planavimą gerokai sunkina VU vykstančių reformų eigos ir kryptių neapibrėžtumas. Ne viena 2016 metais suplanuota priemonė atidėta laukiant sprendimų VU lygmeniu. Šie sprendimai nebuvo tik pasyviai stebimi – aktyviai įsitraukta ir į jų formavimą (TSPMI atstovai dalyvavo darbo grupėse, rengiančiose kvalifikacinių reikalavimų akademinėms pareigybėms VU užimti nuostatus, Universiteto mokslo žurnalų leidybos koncepcija).

BENDRUOMENĖ, UNIVERSITETAS IR VISUOMENĖ

2016 m. išaugo bendras VU TSPMI organizuotų renginių skaičius (2015 m. – 108; 2016 m. – 137) ir nors didelė renginių pasiūla nuosekliai papildoma studijas ir didina TSPMI matomumą, neretai susiduriama su auditorijų, klausytojų ir gerai suplanuotos viešinimo strategijos trūkumu. Reikėtų aiškiau įsivertinti renginių atrankos ir naudos kriterijus, siekiant, kad itin svarbūs akademiniai ir bendruomenės renginiai sulauktų pakankamai dėmesio. Pastebėtina, kad renginių gausa 2016 m. aiškintina ir praėjusiais metais vykusiais Seimo rinkimais bei kitais politinio kalendoriaus pasaulyje įvykiais.

Bendruomenės telkimui ir tarpusavio komunikacijai stiprinti 2016 m. toliau siūstas direktoriaus naujienlaiškis, organizuoti visų dėstytojų ir administracinio personalo susitikimai su direktoriumi, pavaduotojom ar skyrių vadovais. Ši praktika bus tęsiama ateityje, ji jau kurį laiką įgyvendina tai, kas siūloma po VU personalo valdymo pertvarkos. Bendravimas su globėjais išlieka orientuotas į konkrečius mokymų poreikius bei instituto veiklos rezultatų sklaidą. VU TSPMI Alumnų draugijos veikla ženkliai prisidėjo prie alumnų įtraukimo į TSPMI iniciatyvas bei sėkmingo jų įgyvendinimo. Labai svarbus 2016 m. pasiekimas – kartu su Draugija atlikta ir pristatyta VU TSPMI alumnų apklausa.

TSPMI ir 2016 m. taikė studentų įtraukimo į studijų procesą ir instituto valdymą praktikas. Aktyvaus instituto bendruomenės dalyvavimo VU vykstančiuose pokyčiuose, grįžtamojo ryšio ir atvirumo principai išliko svarbiausiomis veiklos gairėmis. Tačiau nepaisant mūsų noro prisidėti prie VU inicijuojamų pokyčių, pirmųjų metų patirtis nuteikia gana atsargiai, nes pasiteisinusi pilotinių projektų patirtis ne tik neperimama plačiau VU, bet ir pilotiniai padaliniai iš dalies gražinami į anksčiau buvusią situaciją finansų perskirstymo požiūriu. Siekiant išgirsti administracinio personalo ir dėstytojų instituto veiklos vertinimus ir asmeninius veiklos planus buvo organizuoti metiniai pokalbiai su direktoriumi. Išskirtinė 2016 m. tendencija: glaudesnis bendradarbiavimas su žiniasklaida Seimo rinkimų metu. Geresnio Lietuvos politinių partijų pozicijų, koalicijos derybų supratimo ir vertinimo poreikis paskatino inicijuoti „Spaudos ir politologų pusryčius su pagrindinių partijų lyderiais“.

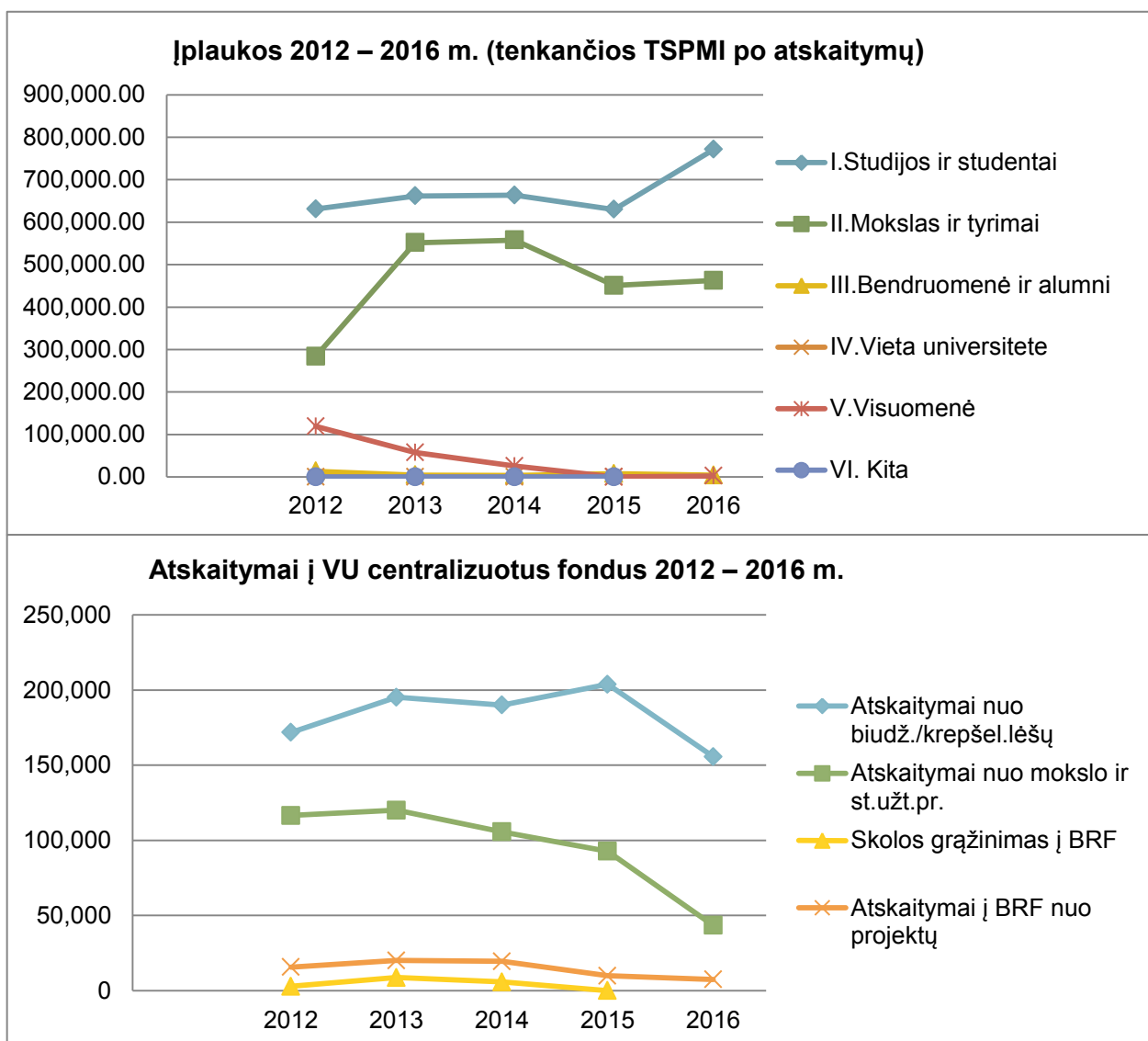
2016 m. TSPMI tyrėjai ir toliau aktyviai komentavo politines aktualijas ir dalinosi ekspertize viešojoje erdvėje. VU TSPMI ekspertai 2016 m. daug dėmesio ir laiko skyrė Seimo rinkimų ir jų rezultatų analizei ir komentavimui, buvo suorganizuoti ekspertiniai žurnalistų ir politologų susitikimai su politinėmis partijomis. Organizuotas ir LRT transliuotas „Rinkimų nakties“ renginys, išnaudotos ir kitos progos – referendumas dėl Jungtinės Karalystės narystės ES bei JAV prezidento rinkimai. Viešais komentarai buvo kryptingai siekiama TSPMI tyrėjus pristatyti kaip geriausius šių sričių ekspertus Lietuvoje.

FINANSINIAI IŠTEKLIAI

Iplaukos:

Svarbiausi TSPMI finansavimo šaltiniai: biudžeto lėšos studijų finansavimui bei mokslo veiklos ir studijų kokybės užtikrinimo lėšos (mokamos studijuojančiu). Biudžeto lėšos 2016 m. sudarė 61,5 procento, o mokslo veiklos ir studijų kokybės užtikrinimo lėšos, t.y. mokančių savo lėšomis už studijas – apie 17 procentų visų institutui po atskaitymų liekančių lėšų.

1. Didžiausią įplaukų dalį sudarė lėšos studijoms. 2016 m. beveik 3/4 šių lėšų sudarė „krepšelių“ lėšos.
2. Didžiausią įplaukų dalį studijoms 2016 m. sudarė už studijas bakalaurų studijų programose gautos įplaukos.
3. Pradėta studijų programų reforma taip pat pradėjo bent nežymiai didinti įplaukas. Atlikti paskaičiavimai parodė, kad per kelis metus tai ne tik leis padidinti pajamas, bet ir sudarys galimybę jas naudoti efektyviau. Tikimasi, kad po pertvarkos magistro programų patrauklumas išaugs ir bus galima subalansuoti jų vykdymo išlaidas bei įplaukas.
4. 2016 m. ženkliai padidėjo iš biudžeto skiriama dalis mokslui.
5. Pagrindinė įplaukų, tenkančių padaliniui, padidėjimo 2016 m. priežastis – su pilnos sąnaudų apskaitos modelio taikymu susieta atskaitymų į BRF tvarka.

Išlaidos:

Pagrindinės TSPMI išlaidos – tai išlaidos darbo užmokesčiui ir socialiniam draudimui. Iki 2016 m. jos sudarė daugiau nei 90 proc. visų biudžeto bei mokslo veiklos ir studijų kokybės užtikrinimo lėšų. 2016 m. šios išlaidos sudarė 79 proc. visų išlaidų. Likusi išlaidų dalis teko komunalinių – eksploataavimo išlaidų apmokėjimui, kurias institutas ėmė dengti po perėjimo prie pilnos sąnaudų apskaitos, bei kitų būtinausių prekių ir paslaugų įsigijimui.

Pilotinis pilnos sąnaudų apskaitos projektas:

Vertindami 2016 m. bandytos pilnos sąnaudų apskaitos sistemos privalumus ir trūkumus norėtume akcentuoti du teigiamus dalykus:

1. pagerėjusią padalinio finansinę situaciją, įskaitant ir mažesnes išlaidas eksploatavimui;
2. daugiau skaidrumo ir aiškumo mokant už komunalines paslaugas ir dengiant eksploataavimo išlaidas. Taikant naują apskaitos sistemą aiškiau, kur, kiek ir kaip galime taupyti šioje srityje.

Perėjimas prie pilnos sąnaudų apskaitos sistemos sustiprino paskatas mažinti komunalinių paslaugų, fizinės apsaugos ir valymo išlaidas ir kuo efektyviau panaudoti po atskaitymų nuo visų lėšų rūšių institutui liekančius pinigus. Patirtis dalyvaujant pilnos sąnaudų apskaitos modelio diegime parodė, kad tiek instituto, tiek viso VU interesų požiūriu būtų naudingas didesnis taisyklių stabilumas ir paskatų padaliniams kuo efektyviau naudoti lėšas, paliekant jiems didesnę dalį uždirbamų lėšų, stiprinimas.

2016 m. taikytos pilnos sąnaudų apskaitos sistemos efektyvumo dėka į kitus metus perkelta didžiausia per paskutiniuosius septynerius metus nuosavų lėšų suma.
